

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

A Model for Developing the Basic Education Supervision Practices in the
General Buddhist Scripture Schools under the Office of National Buddhism

สิริกอร์ คำมูล¹, จิตินา พรรณศรี², วิทยา จันทร์ศิลา³, สำราญ มีแจ้ง⁴

Sirikorn Khammoon, Jitima Wannasri, Vithaya Jansila, Samran Mejang

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ วิจัยดำเนินการวิจัยมี 3 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทาง การพัฒนาการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 17 รูป/คน 2) การสร้างรูปแบบพัฒนาการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบด้วยเทคนิค การสนทนากลุ่ม และจากการตรวจสอบเอกสาร โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 9 รูป/คนและ 3) การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 346 รูป/คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า ยังไม่มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้างและขอบข่ายวิธีการ และกระบวนการนิเทศ ที่ชัดเจนเป็นระบบ และแนวทางการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา 2) หลักการของการนิเทศการศึกษา 3) โครงสร้างของการนิเทศการศึกษา 4) ขอบข่ายงานของการนิเทศการศึกษา 5) วิธีการของการนิเทศการศึกษา 6) กระบวนการของการนิเทศการศึกษา และ 7) เงื่อนไขความสำเร็จของการนิเทศการศึกษา

2. รูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา 2) หลักการของการนิเทศการศึกษา 3) โครงสร้างของการนิเทศการศึกษา 4) ขอบข่ายงานของการนิเทศการศึกษา 5) วิธีการของการนิเทศการศึกษา 6) กระบวนการของการนิเทศการศึกษา และ 7) เงื่อนไขความสำเร็จของการนิเทศการศึกษา ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

3. การประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่ามีค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบการนิเทศการศึกษา, โรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา

¹ นิสิตระดับการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ประธานที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³ รองศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

⁴ รองศาสตราจารย์ ดร., กรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ สาขาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

Abstract

The main purpose of this study was to identify major components of a model for developing the basic education supervision practices in the general Buddhist scripture schools under the Office of National Buddhism (ONB). The research procedure followed three steps: 1) analyzing and synthesizing concepts and the theories through relevant documents and research findings, related to the actual situations and the ways of the educational supervision practices in Buddhist schools of education level under ONB, and interviewing 17 educational supervision practices in the Buddhist schools. Data were analyzed through content analysis 2) constructing of a tentative model, then checking its appropriateness through focus group discussion and check document among 9 educational supervision experts 3) evaluating the usefulness and feasibility by 346 school principals and teachers in the field; data were analyzed , using means and standard deviations.

The results of the research were as follows:

1. The Current Condition of educational supervision practices in Buddhist schools of education level under ONB there is not the aims, principles, structure, tasks, approach and process. The educational supervision practices in Buddhist schools of education level under ONB of seven main components; aims, principles, structure, tasks, approach, process, and conditions for achievements of educational supervision.

2. The model for the development of educational supervision practices in Buddhist schools of education level under ONB consists of seven main components with overall nineteen associated sub-components; 1) Aims of educational supervision 2) Principles of educational supervision 3) Structure of educational supervision 4) Tasks of educational supervision 5) Process of educational supervision 6) Approach of educational supervision and 7) Conditions required for the achievements of educational supervision. The model yielded the results at a high level of propriety.

3. The evaluation of the constructed model yielded the results at a high level of feasibility.

Key words: Model for the development of educational supervision, General Buddhist scripture schools

ความเป็นมาของปัญหา

การพัฒนาประเทศ ต้องอาศัยกำลังคนเป็นปัจจัยสำคัญ การศึกษาเป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพสามารถปรับตัวให้ เข้ากับการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ตามสภาพความต้องการทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและวัฒนธรรมของประเทศ ประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงและพัฒนา เข้าสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ที่มีเทคโนโลยีและการใช้ความรู้เป็นฐานในการพัฒนาทำให้ต้องเตรียมพร้อม ทั้งการสร้างรูปแบบ กลไก และการพัฒนาคนให้สามารถปรับตัว และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว

การจัดการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับและมีบทบาท

มากขึ้นจนถึงเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาของชาติ ที่มีส่วนสำคัญในการตอบสนองนโยบายการศึกษาขั้นพื้นฐานของปวงชนให้ทั่วถึง และช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้สูงขึ้นในปีการศึกษา 2552 มีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั่วประเทศทั้งสิ้น 401 โรงเรียน มีนักเรียน จำนวน 51,109 รูป ครู จำนวน 4,706 รูป/คน จำแนกเป็น ครูที่เป็นพระภิกษุ จำนวน 1,002 รูป ครูคฤหัสถ์ จำนวน 1,779 คน ครูพิเศษ จำนวน 1,925 รูป/คน (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2552)

การนิเทศการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของการบริหาร เป็นกระบวนการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเนะ ให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกันครูผู้สอนรวมทั้งบุคคลที่

เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา และเป็นความต้องการความสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการศึกษา คือคุณภาพของผู้เรียน (ปรียพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2548, หน้า 16)

การวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามแผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการการพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. 2553-2562) พบว่า รูปแบบการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนยังไม่มีมาตรฐานพอที่จะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ บุคลากรยังขาดความชำนาญในวิชาที่สอน การพัฒนาบุคลากรขาดความต่อเนื่อง และไม่ทั่วถึง (กองพุทธศาสนศึกษา, 2553, หน้า 26)

สภาพปัจจุบัน และปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ การศึกษา สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ ดังที่ พระมหาไพโรจน์ กนโก นวลสำลี (2546) ศึกษาปัญหาการจัดการเรียนการสอนของครูอาจารย์โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบว่า ครูไม่ได้รับการนิเทศความรู้ด้านกระบวนการผลิตสื่อการเรียนการสอน และครูขาดความรู้และทักษะด้านเทคนิคการผลิตสื่อ การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ งานวิจัยของพระมงคล มหานาโม ดบขุนทด (2547) ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมา พบปัญหาด้านการนิเทศ ติดตามผลการใช้หลักสูตร ด้านการเตรียมความพร้อมการใช้หลักสูตร ด้านการสนับสนุนการใช้หลักสูตรและด้านการดำเนินการใช้หลักสูตร และได้แนวทางการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตร ควรให้ความสนใจเกี่ยวกับการนิเทศภายในและพัฒนา รูปแบบการนิเทศเพื่อช่วยเหลือครูผู้สอนอย่างมีประสิทธิภาพให้ครูผู้สอนได้นำผลการนิเทศไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างแท้จริง

ความสำคัญและความจำเป็นของการนิเทศการศึกษา ประกอบกับสภาพและปัญหาของรูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยพบว่ารูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ยังไม่ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการนิเทศที่สามารถช่วยเหลือให้ครูผู้สอนมี

สมรรถนะที่จำเป็นต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าหมายที่คาดหวังแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 คือผู้เรียนเป็นคนดี คนเก่ง และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงจำเป็นต้องพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เพื่อเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดต่อไป

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและแนวทางในการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นอย่างไร
2. รูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติควรมีลักษณะอย่างไร
3. รูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติที่พัฒนาขึ้น มีความเป็นไปได้เพียงใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์หลัก: เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางในการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

วิธีดำเนินการวิจัย

การพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัด

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ เป็นการวิจัยและพัฒนา มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการพัฒนาการนเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา โดยการสังเคราะห์เอกสาร การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จำนวน 17 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างรูปแบบพัฒนาการนเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา และตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบด้วยเทคนิค การสนทนากลุ่ม โดยผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 7 รูป/คน และผู้ให้ข้อมูลในการตรวจสอบรูปแบบ โดยการให้ข้อเสนอแนะจากเอกสาร อีก 2 รูป/คน

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการนเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 346 รูป/คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

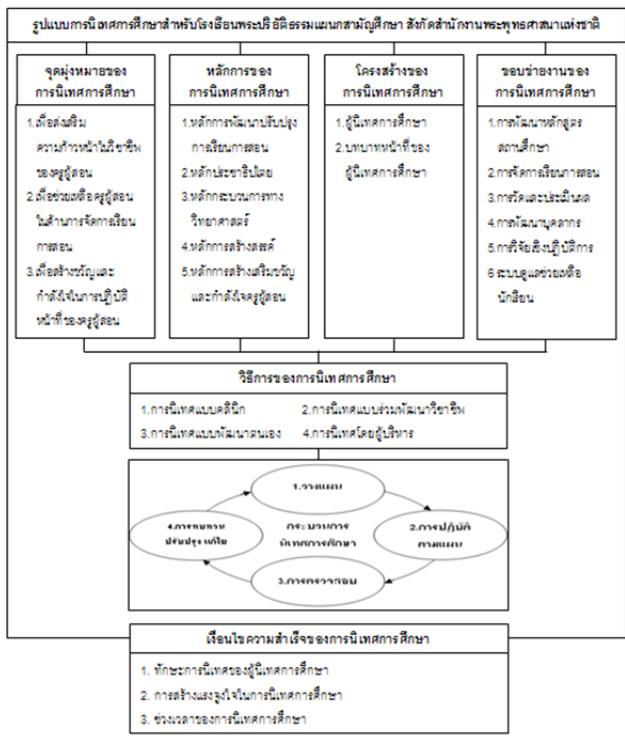
ผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันของการนเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า ยังไม่มีการ

กำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้างและขอบข่ายที่ชัดเจน ยังไม่มีวิธีการ กระบวนการ ที่เป็นระบบ และแนวทางการนเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ควรประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการนเทศการศึกษา 2) หลักการของการนเทศการศึกษา 3) โครงสร้างของการนเทศการศึกษา 4) ขอบข่ายงานของการนเทศการศึกษา 5) วิธีการของการนเทศการศึกษา 6) กระบวนการของการนเทศการศึกษา และ 7) เงื่อนไขความสำเร็จของการนเทศการศึกษา

2. รูปแบบการนเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการนเทศการศึกษา 2) หลักการของการนเทศการศึกษา 3) โครงสร้างของการนเทศการศึกษา 4) ขอบข่ายงานของการนเทศการศึกษา 5) วิธีการของการนเทศการศึกษา 6) กระบวนการของการนเทศการศึกษา และ 7) เงื่อนไขความสำเร็จของการนเทศการศึกษา ซึ่งมีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีรูปแบบฯ ดังภาพ

รูปแบบการนเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ



รูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาสังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 1) เพื่อส่งเสริมช่วยเหลือครูผู้สอนในการจัดการเรียนการสอน 2) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอน 3) เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูผู้สอน

2.2 หลักการของการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 1) ควรเป็นไปเพื่อมุ่งช่วยเหลือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู 2) ควรเป็นไปเพื่อประชาธิปไตยควรเคารพในตัวบุคคลคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเปิดโอกาสให้ความร่วมมือใช้อำนาจให้น้อยที่สุด 3) ควรเป็นวิทยาศาสตร์ที่เป็นไปอย่างมีลำดับเป็นระเบียบในกระบวนการทำงานมีการรวบรวมและสรุปผลอย่างถูกต้องเชื่อถือได้ 4) ควรเป็นการสร้างสรรค์เพื่อแสวงหาความสามารถพิเศษของแต่ละบุคคลส่งเสริมให้แสดงออกมาและพัฒนาปรับปรุงให้เอื้อต่อการทำงานให้มากที่สุด 5) การนิเทศการศึกษาเพื่อสร้างเสริมขวัญและกำลังใจครูให้ดีย่อมส่งผลในการทำงานให้ดีขึ้นไปด้วย

2.3 โครงสร้างของการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 1) ผู้นิเทศการศึกษา 2) บทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศการศึกษา

2.4 ขอบข่ายงานของการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การจัดการเรียนการสอน 3) การวัดและประเมินผล 4) การพัฒนาบุคลากร 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และ 6) ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.5 วิธีการของการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 1) การนิเทศแบบคลินิก 2) การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ 3) การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง 4) การนิเทศโดยผู้บริหาร

2.6 กระบวนการของการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผน 2) การปฏิบัติตามแผน 3) การตรวจสอบ 4) การทบทวน ปรับปรุง แก้ไข

2.7 เงื่อนไขความสำเร็จของการนิเทศการศึกษา ประกอบด้วย 1) ทักษะการนิเทศของผู้นิเทศการศึกษา 2) การสร้างขวัญกำลังใจในการนิเทศการศึกษา 3) ช่วงเวลาของการนิเทศการศึกษา

3. การประเมินรูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่ามีค่าเฉลี่ยของความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

จากสรุปผลการวิจัย มีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันและแนวทางการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า ยังไม่มีการกำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง และขอบข่ายที่ชัดเจน ยังไม่มีวิธีการ กระบวนการ ที่เป็นระบบ ทั้งนี้เนื่องมาจากกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม ยังไม่มีการกำหนด รูปแบบการนิเทศที่ชัดเจน ในเชิงนโยบาย แนวปฏิบัติจากหน่วยงานต้นสังกัด ไม่ได้กำหนดจุดมุ่งหมาย หลักการ โครงสร้าง ขอบข่ายงาน วิธีการ กระบวนการ ตลอดจนขาดผู้ที่มีความรู้ความสามารถหรือทักษะทางด้านการนิเทศการศึกษา ที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ครูปฏิบัติหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในที่สุด สอดคล้องกับ กองพุทธศาสนศึกษา (2553) ได้ทำการวิเคราะห์ศักยภาพในการพัฒนาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ประกอบด้วย การประเมิน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค ของการพัฒนาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การประเมินศักยภาพทางยุทธศาสตร์ในด้านการบริหารจัดการ พบว่า ขาดการนิเทศติดตาม ประเมินผลจากหน่วยงานต้นสังกัด และไม่มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผลการสำรวจความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน และบุคลากร มีประเด็นที่ต้องมีการดำเนินการปรับปรุง แก้ไขอย่างเร่งด่วน คือระบบการนิเทศติดตามผลการดำเนินงานของโรงเรียนไม่มีมาตรฐานพอที่จะเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันนโยบายสู่การปฏิบัติ

ด้านแนวทางของการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า มีประเด็นสำคัญ 7 ด้าน ได้แก่ 1) จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา 2) หลักการของการนิเทศการศึกษา 3)

โครงสร้างของการนิเทศการศึกษา 4) ขอบข่ายงานของการนิเทศการศึกษา 5) วิธีการของการนิเทศการศึกษา 6) กระบวนการของการนิเทศการศึกษา และ 7) เงื่อนไขความสำเร็จของการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากนักวิชาการได้ให้ความสำคัญประเด็นดังกล่าวมีความสัมพันธ์ สอดคล้อง และส่งเสริมให้เกิดการนิเทศการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยเป็นไปเพื่อการช่วยเหลือสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ และส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพของครู สามารถนำมาพัฒนา รูปแบบการนิเทศการศึกษา สอดคล้องกับ กลุ่มนักวิชาการที่ได้กล่าวถึง การนิเทศการศึกษาในด้านจุดมุ่งหมาย หลักการ ผู้นิเทศ บทบาทหน้าที่ผู้นิเทศ ขอบข่ายงาน กระบวนการการนิเทศ วิธีการนิเทศ ทักษะผู้นิเทศ และการสร้างแรงจูงใจในการนิเทศ (ชาญชัย อัจฉริยธรรม, 2547; วัชรวิภา เล่าเรียนดี, 2553; Glickman and Others, 2004; Wiles and Bondi, 2004)

2. ผลการสร้างรูปแบบการนิเทศการศึกษา สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า มีองค์ประกอบ 7 ด้าน ได้แก่ (1) จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา (2) หลักการของการนิเทศการศึกษา (3) โครงสร้างของการนิเทศการศึกษา (4) ขอบข่ายงานของการนิเทศการศึกษา (5) วิธีการของการนิเทศการศึกษา (6) กระบวนการนิเทศการศึกษา และ (7) เงื่อนไขความสำเร็จของการนิเทศการศึกษา ทั้งนี้เนื่องมาจากองค์ประกอบของรูปแบบ ทั้ง 7 ด้าน จะส่งเสริมการนิเทศการศึกษา สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ให้สามารถส่งเสริมช่วยเหลือครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนการสอน สร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอน และส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูผู้สอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551) ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยประเด็นหลัก 7 ด้าน โดยองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องกัน ได้แก่ ด้านวัตถุประสงค์ของการนิเทศ ด้านเนื้อหาของการนิเทศ ด้านกระบวนการนิเทศ ด้านวิธีการนิเทศ ด้านปัจจัยเอื้อ/ข้อจำกัดในการนิเทศ และองค์ประกอบที่ไม่มีความสอดคล้องกัน คือ ด้านระยะเวลาการนิเทศ ด้านผู้นิเทศ และประเด็นย่อยมีความแตกต่างกัน

3. ผลการประเมินความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศการศึกษาสำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากรูปแบบการนิเทศการศึกษา มีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง เหมาะสมกับสภาพบริบท เป็นที่ยอมรับ และนำไปปฏิบัติได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์ (2551, หน้า 143) พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้กลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม ควรปฏิบัติ ดังนี้

1.1 ควรกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษาไว้ให้ชัดเจน 1) เพื่อส่งเสริมช่วยเหลือครูผู้สอนในด้านการจัดการเรียนการสอน 2) เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ของครูผู้สอน 3) เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพของครูผู้สอน

1.2 ควรกำหนดหลักการของการนิเทศการศึกษาไว้ให้ชัดเจน โดย 1) มุ่งช่วยเหลือปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู 2) เป็นประชาธิปไตย 3) เป็นวิทยาศาสตร์ 4) เป็นการสร้างสรรค์ และ 5) สร้างเสริมขวัญและกำลังใจครูในการทำงาน

1.3 ควรกำหนดด้านโครงสร้างของการนิเทศการศึกษา คือผู้นิเทศการศึกษา โดยเชิญผู้ทรงคุณวุฒิซึ่งแต่งตั้งจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ และผู้แทนศึกษานิเทศก์ของเขตพื้นที่การศึกษา และ กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้นิเทศการศึกษาเพื่อการส่งเสริม ช่วยเหลือสนับสนุนครูในด้านการจัดการเรียนการสอน

1.4 ควรกำหนดขอบข่ายงานของการนิเทศการศึกษา เกี่ยวกับ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การพัฒนาบุคลากร การวิจัยเชิงปฏิบัติการ และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

1.5 ควรมีวิธีการของการนิเทศการศึกษา ที่หลากหลาย โดยการประยุกต์ใช้วิธีการการนิเทศแบบคลินิก การนิเทศแบบร่วมพัฒนาวิชาชีพ การนิเทศแบบพัฒนาตนเอง และการนิเทศโดยผู้บริหาร

1.6 ควรกำหนดกระบวนการของการนิเทศการศึกษา มีขั้นตอนที่ชัดเจน ตามสภาพบริบท ความต้องการ มีกระบวนการ 4 ขั้น ได้แก่ การวางแผน การปฏิบัติตามแผน การตรวจสอบ และการทบทวน ปรับปรุงแก้ไข

1.7 ควรส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการนิเทศการศึกษา โดยพัฒนาหรือจัดหาบุคลากรที่มีทักษะในด้านการนิเทศ สามารถสร้างแรงจูงใจในการนิเทศ และควรกำหนดช่วงเวลาของการนิเทศการศึกษาที่เหมาะสม ไม่ควรนิเทศช่วงวันพระ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาความสามารถในการนิเทศการศึกษาของครูในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อหาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลการนิเทศการศึกษา สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และในสังกัดอื่นๆ

เอกสารอ้างอิง

- กองพุทธศาสนศึกษา. (2553). *แผนยุทธศาสตร์และแผนปฏิบัติการ การพัฒนาการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา (พ.ศ. 2553 - พ.ศ. 2562)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- ชาญชัย อาจิมสมาจารย์. (2547). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ: K & P BOOKS.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2548). *การนิเทศการสอน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สื่อเสริมกรุงเทพ.
- พระมงคล มหاناโม ดบขุนทด. (2547). *การศึกษาปัญหาและแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารหลักสูตรของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดนครราชสีมาตามทัศนะของผู้บริหารโรงเรียนและครูอาจารย์*. วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, นครราชสีมา.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2552). *สถิติบุคลากรทางการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา*. สืบค้นเมื่อ 30 มกราคม 2553. จาก <http://www.debthai.netp>
- สุภาภรณ์ กิตติรัชดานนท์. (2551). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ กศ.ด., มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, พิษณุโลก.
- องอาจ ภาเรือ. (15 มีนาคม 2550). *ผลการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนเทศบาลบ้านหนองตาโหนดมิตรภาพที่ 5 เทศบาลเมืองวารินชำราบ จังหวัดอุบลราชธานี*. สืบค้น 5 ตุลาคม 2553 จาก www.wichachart.ac.th/ongart/unit3.pdf
- Alfonso, Robert J., Firth, Gerald R., and Neville, Richard F. (1981). *Instructional Supervision: A Behaviors Systems*. Massachusetts: Allyn and Bacon, Inc.
- Glickman, Carl D., Gordon, Stephen P. and Ross-Gordon, Jovita M. (2004). *Supervision Instruction Leadership: A Development Approach (6th ed.)*. Boston: Allyn and Bacon.
- Nagwenya, Victor Chaboneka. (2007). *Performance Appraisal as a Model of Staff Supervision in Zimbabwean Schools with Special Reference to the Makokoba Circuit*. Masters Abstracts International. 45(06): unpagged ; December, 2007.
- Walton, Valerie. (2008). *The Assistant Principal's Role in Special Education: An Inquiry into the Supervision of Special Education at the Building Level*. Dissertation Abstracts International. 69(03): unpagged ; September.
- Wiles, Jon and Bondi, Joseph. (2004). *Supervision: A Guide to Practice (6th ed.)*. New Jersey: Pearson Prentice-Hall.